

стало ефективним. Коли тварину передали до відділу, нам вдалося успішно ввести її в групу дорослих тварин.

У цілому віковий склад колекції потребує уваги, а інколи втручання. Переважна кількість тварин знаходиться у зрілому репродуктивному віці, 69% (74 особини) від загального поголів'я, але багато з них – це одиночні екземпляри або одностатеві групи. Молодих тварин у колекції біля 14% (15 особин), але це здебільшого не ремонтна молодь, а тварини, яких треба реалізувати. Старих – приблизно 17% (18 особин). Необхідно відзначити, що багато тварин у колекції нашого відділу за останні роки доживають до глибокої старості. Ми вважаємо, що це результат непоганих умов утримання, повноцінного збалансованого годування і ретельного, індивідуального догляду.

У звітному році вдалося поповнити неспорідненим плідником інбредну групу мунтжаків китайських. Також вдалося отримати молодого самця для наших самок гуанако. Надалі необхідно продовжити цю важливу роботу на перспективу.

Ветеринарне обслуговування

Спільно з ветеринарною службою у відділі проводили ветеринарно-профілактичні заходи. Навесні дегельмінтизація зроблена всім тваринам. Вимушена дегельмінтизація зроблена чотирьом видам тварин у зв'язку з виявленою інвазією. Дезінфекція проводилась локально. Щеплення від сибірки робили 11 особинам шести видів.

За ветеринарною допомогою до ветслужби зверталися 19 разів з приводу лікування 16 особин 14 видів. Імобілізація з метою сплювання рогів, для лікування та при відправленні зубриці, проводилася всього у 6 випадках 4 особинам 4 видів. Лікування тварин у відділі було ефективним у більшості випадків.

У звітному році виникли проблеми при сумісному утриманні слонів азіатських. Вони постійно влаштовували бійки, під час одної з них самець Дінкар зламав бивень. У результаті чого відкрився пульповий канал. Через два місяці Шанті знов травмував Дінкару хобот, де утворилася гнійна рана. В обох випадках лікування тривало біля двох тижнів. Вважаючи, що лікування слонів справа трудомістка та небезпечна, треба уникати ситуацій, які можуть до цього призвести.

За всі роки утримання непарнокопитних тварин у групах дорослих з молодняком ніколи не траплялося випадків агресії по відношенню до дитинчат. У звітному році стався незвичний випадок із утриманням та лікуванням дитинча віслюка свійського. Самицю віслюка з дитинчам у тижневому віці об'єднали з

Відправка зубриці до Черкаського зоопарку

Елементи тренінгу азіатських слонів (*Elephas maximus*)

Жираф Ротшильда (*Giraffa camelopardalis rothschildi*)

Імобілізація самиці зубра (*Bison bonasus*) для відправки

Кінь Пржевальського
(*Equus ferus przewalskii*)

Кобила поні шетлендського
(*Equus ferus caballus*) з лошам

Літній басейн для купання слонів

Турніри азійських слонів Дінкара і Шанті

чотирма самицями поні шетлендських, одна з яких укусила маленького віслюка, нанеши йому поранення. Лікування було успішним, хоча тривало майже три місяці.

Протягом року було проведено ортопедичну розчистку копит таким видам тварин: поні шетлендським та ослам свійським (всього 9 випадків).

До вибракування тварин вдавалися в тих випадках, коли тварина була у коматозному стані. Евтаназію тварини довелося зробити лише невиліковно хворому поні шетлендському. Після ветеринарної експертизи туші тварин, яких було вибраковано, передавалися на склад для подальшого згодовування хижакам. Від вибракуваних тварин на склад здано 74 кг м'яса.

Годування

Якість годування тварин відділу у 2024 році була задовільною. Була отримана велика допомога від зоопарків Європи у вигляді гранульованих кормів для певних видів тварин: жирафів, слонів, пасовищних тварин.

Основних кормів для наших тварин було достатньо: сіна майже 90%, зеленої маси в цілому 80%, хоча злакової зеленої маси було завезено дуже мало. За весь сезон баштанні, буряк кормовий, завозились не регулярно. На жаль, були перебої у постачанні такого важливого компонента раціону, як монокальційфосфат.

Керівництвом відділу постійно контролювалися якість та кількість кормів, які отримували у відділі кормів, своєчасно робилися заміни кормів, які були тимчасово відсутні. Ми стежили за згодовуванням кормів тваринам згідно з раціонами. Співробітники відділу спостерігали за станом тварин, піклувалися про зниження рівня конкуренції під час годування при груповому або парному утриманні.

У 2024 році юннатами зоопарку та відвідувачами було зібрано більше 500 кілограмів жолудів. Жолуді використовуємо як натуральний профілактичний засіб проти розладів шлунково-кишкового тракту наших тварин. Навіть при незначних відхиленнях у діяльності шлунково-кишкового тракту жолуді дуже ефективні і немає необхідності використовувати ветеринарні препарати. Крім того, кидаючи тваринам жолуді, як елемент тренінгу, ми привчаємо деякі види тварин підходити до нас по команді, а жолуді розкидані по вольєрах – це елемент кормового збагачення середовища для тварин.

У звітному році затверджені постійні раціони для чотирнадцяти видів тварин: тапір рівнинний, зебра

Чапмана, козуля європейська, олень Давида, лань європейська, гуанако, альпака, лама, гарна, канна степова, зубр, баран гривастий, козел сибірський гірський та козел таджицький гвинторогий. Також переглянутий та затверджений, як тимчасовий раціон на слонів азіатських у зв'язку з новою віковою категорією.

Умови утримання

З метою збагачення довілля тварин при надходженні гілкового корму гілля розкидалося по вольєрах та підвішувалося на огорожі. Це, крім кормового збагачення, урізноманітнює поведінку тварин, вони терлися об гілки, буцали їх. Для такінів мішмі, мунтжаків китайських та даманів капських встановлювали щітки для чухання. У літньому вольєрі тапірів у спекотні дні над басейном вмикали розпилювач води, під яким тварини із задоволенням охолоджувались.

Будівництво та ремонтні роботи

У 2024 році будівництва нових та комплексної реконструкції старих об'єктів не було

Звітний рік був досить складний. Особливу роль відіграло відключення електроенергії. Оскільки ворота у слоновнику відкриваються електродвигунами, довелося прилаштуватися до графіку відключення електроенергії, а іноді підключатися до генераторів. Опалення жирафника також потребує електронапруги. Довелося підключати генератор, щоб запустити опалення та нагріти приміщення.

Протягом року у нашому відділі силами ремонтно-експлуатаційного відділу виконувались такі роботи:

- на всіх об'єктах відділу проводили ремонтні слюсарно-зварювальні роботи;
- ремонтували перегінні ворота у слоновнику; заміна тросів, електрообладнання;
- чистили каналізацію у приміщенні бегемотів;
- міняли троси на лебідках у жирафнику.

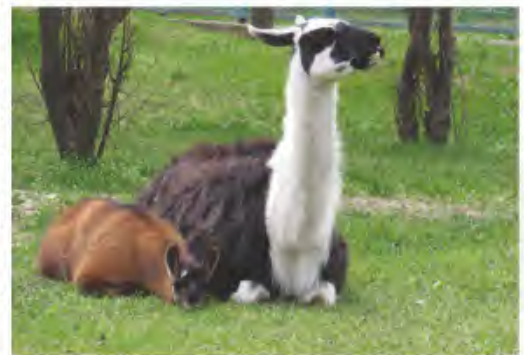
Необхідно сказати, що магістральні комунікації (водогін та каналізація), які експлуатуються в межах нашого відділу, функціонують більше сорока років і ремонтувались лише фрагментарно. При утриманні бегемотів у зимових басейнах періодично засмічувалась частина каналізації, що знаходиться ззовні будівлі бегемотника. При утриманні бегемотів життєво необхідно постійно мати басейн з чистою водою, тому досконале функціонування каналізації дуже важливе. Для чіткого функціонування цих комунікацій

Новонароджений малюк осла свійського (*Equus africanus asinus*) з матір'ю.

Самиця верблюда (*Camelus bactrianus*) двогорбого з дитинчам

Самиця лами (*Lama glama*) з малюком

Такін-мішмі (*Budorcas taxicolor taxicolor*)

необхідно поетапно проводити їх заміну.

Матеріально-технічне забезпечення

У нашому відділі для робітників створені оптимальні побутові умови. Побутові приміщення обладнані холодильниками, електричними чайниками, мікрохвильовими печами та зручними і практичними меблями.

Робота зі штатом

Для обслуговування відділу та виконання обов'язків та задач встановлено штат співробітників: 1 завідуючий відділом, 2 заступника завідуючого відділом, 23 робітника з догляду за тваринами, 2 прибиральниці службових приміщень.

У 2024 році звільнено десять та прийнято вісім робітників з догляду за тваринами, при тому, що постійно не вистачало трьох робітників. У зв'язку з воєнним станом двох наших робітників забрали до лав збройних сил України і вже троє чоловіків знаходяться на службі, а підібрати їм рівноцінну заміну неможливо. Влаштування нових робітників призвело до оновлення штату на 26%. Необхідно відзначити, що у нашому відділі серед робітників з догляду за

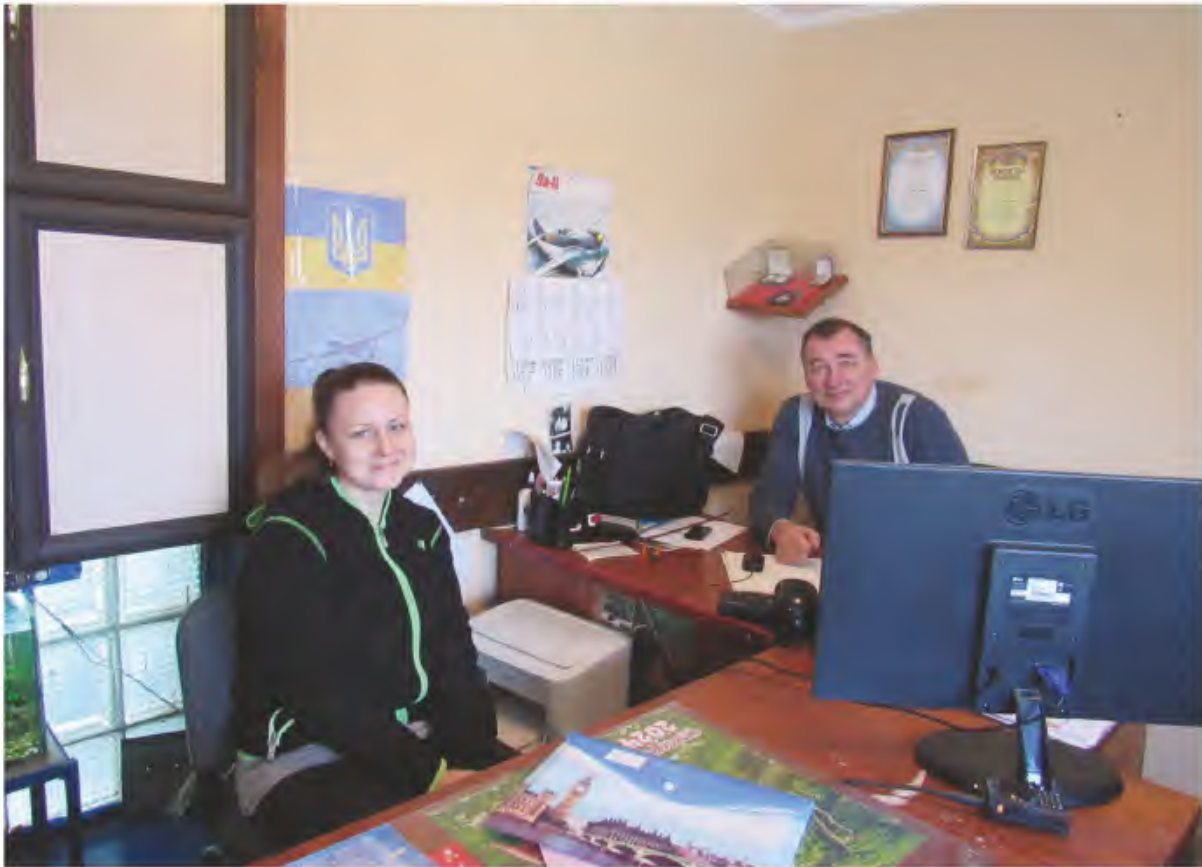
тваринами завжди була переважна кількість чоловіків у зв'язку з важкими умовами праці. У звітному році кількість жінок зросла та склала 70% від кількості робітників з догляду за тваринами. У зв'язку з цим багато роботи (розвантажування сіна, фіксація, переміщення та відлов тварин та інше) без допомоги робітників з інших підрозділів стало вкрай важким або неможливим. Робота з новими кадрами потребує додаткової уваги, часу та контролю не тільки з боку керівництва відділу, але й робітників, відповідальних за стажування, на яких у зв'язку з цим припадає підвищене навантаження. Багато в чому важкість роботи лягає на плечі досвідчених робітників. Одним з таких являється робітниця з догляду за тваринами Могілевиць С. П. За багаторічну сумлінну працю з нагоди ювілейної дати вона була нагороджена «Орденем Леонтовича». Також у зв'язку з п'ятдесятирічним стажем роботи у зоопарку заступниця завідуючого відділом Журавльова В. П. була удостоєна почесної відзнаки «За заслуги перед містом Миколаїв».

Звіт відділу приматів

Звіт відділу приматів

Спеціалісти відділу заст. зав. відділом Н. Фадєєва, зав. відділом П. Жданов

Рух колекції.

На початок року в колекції відділу утримувалося 83 особини 16 видів, на кінець року 75 особин 16 видів. Протягом року народилися: ігрунка, два звичайні варі, дві летючі собаки, японський макак, саймірі та сіаманг. З них обидві летючі собаки та саймірі померли. Всього в 2024 році розмножувалися 6 видів тварин, що становить 54 % від укомплектованих у пари видів. Не розмножувалися: котячі лемури, Едипові тамарини, бурі капуцини, зелені мавпи (планується виведення виду з колекції) та мандрили.

Протягом звітного року померли 5 летючих собак, Едипів тамарин, саймірі та варі з різними діагнозами та один летючий собака внаслідок фізіологічної старості. Таким чином, смертність досягла 10% від складу колекції. Збереження молодняку становило 95%.

У березні до зоопарку «Лімпопо» на тимчасове утримання було передано самицю варі та самицю сіаманга, а також продано самця варі. У квітні було продано ще одного самця варі, а в грудні ТОВ «ЕкзоЗоо» продано самицю мандрила. Загальна сума реалізації тварин становила 137 тис. грн. Інших надходжень та вибуття не було.

Тамарин Едипів (*Saguinus oedipus*)

Збагачення середовища проживання макак японських (*Macaca fuscata*)

Зоотехнічна робота.

У січні після раптової відмови самиці сіаманга від вирощування дитинчати він був вилучений, і було організовано його штучне вирощування. Проведено визначення статі народжених дитинчат варі та дитинча японського макака. Молодим самцям варі встановлені мікрочіпи. Після смерті самця Едипова тамарина проведено роботу з формування нової пари – самиці, що залишилася, з іншим самцем. Проводилося тривале лікування, у тому числі хірургічне, перелому стегна у молодого самця варі. Проводились поточні роботи з декорування вольєрів. Виготовлений шторм-трап та встановлений у вольєрі капуцинів. Протягом року періодично проводились різноманітні заходи щодо збагачення середовища мавп з активною участю в них юннатів, які виготовляли всілякі вироби та годівниці для тварин. Неодноразово співробітниками відділу проводились показові годівлі мавп для юннатів та відвідувачів.

Кормова база протягом року загалом була на задовільному рівні.

Протягом звітного року зберігалася критична ситуація з робітниками з догляду за тваринами – із семи робітників за штатом працювало лише троє, що створювало значні труднощі у роботі відділу.

Проводилася планова дегельмінтизація мавп, дезінфекція вольєрів, дезінсекція та дератизація приміщень відділу. У літній період робітниками відділу та юннатами проводився збір фруктів та ягід на території зоопарку для годування мавп, а також збір лікарських рослин для профілактики у них простудних захворювань.

Господарська робота.

Силами відділу проведено фарбувальні роботи у вольєрах та приміщеннях відділу.

Силами робітників ремонтно-експлуатаційного відділу здійснено капітальний ремонт перегінного шибєру, зроблено облицювання пісковиком стіни у вольєрі вандеру, ремонт пайол та монтаж декорацій у деяких літніх вольєрах, а також косметичний ремонт підлогу у них та фасаду.

Вандеру (*Macaca silenus*)

Годівля тамаринів Едипових (*Saguinus oedipus*)

Дитинча лемура варі (*Varecia variegata*)

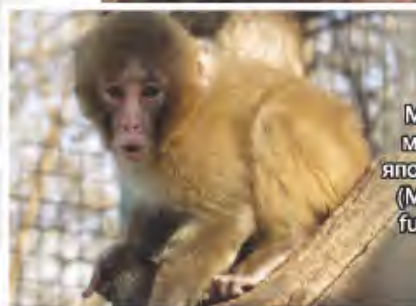
Збагачення середовища проживання шимпанзе звичайних (*Pan troglodytes*)

Макак японський (*Macaca fuscata*)

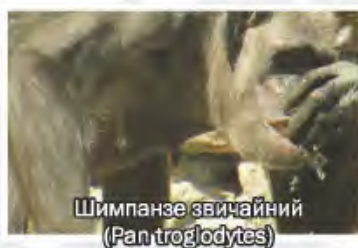
Малюк Ігрукки звичайної (*Callithrix jacchus*)

Малюк макака японського (*Macaca fuscata*)

Родина сіамангів (*Symphalangus syndactylus*)

Шимпанзе звичайний (*Pan troglodytes*)

Звіт відділу свійських тварин

Звіт відділу свійських тварин

Спеціалісти відділу зав.відділом Т. Рубан, заст.зав.відділом Т. Полежаєва

Рух тварин

Колекція: на 01.01.2024 року – 15 видів, 74 особини;
на 31.12.2024 року – 14 видів, 78 особин.

З колекції відділу вибув як вид – павич звичайний.

Протягом року відбулися такі зміни:

Отримали приплід від 8 видів, 34 особини, що складає 114% по видах та 91,89% по кількості особин від запланованого.

Не планували отримати приплід від самиці поні шетлендського, але отримали 1 особину.

Померла 1 тварина 1 виду – качка мускусна. Смертність складає 1,32% від усього поголів'я.

Вибракувані тварини 3 видів, 3 особини, а саме:

- вівця чотирирога – 1 особина;
- курка породи брама – 1 особина;
- качка мускусна – 1 особина.

Вибракування складає 3,95% від усього поголів'я.

Протягом звітного року тварини до відділу не надходили.

З відділу вибули тварини 6 видів, 25 особин, а саме:

- індичка свійська – 5 особин;
- курка породи брама – 12 особин;
- качка мускусна – 4 особини;
- качка пекінська – 2 особини;
- гуска свійська – 1 особина;
- павич звичайний – 1 особина.

Всі тварини, що вибули, крім павича звичайного, якого передали у відділ орнітології, були згодні звірям відділу хижих тварин.

Аналіз роботи відділу

Отримано приплід від 8 видів, 34 особини, а саме:

- вівця камерунська – 1 особина;
- коза камерунська – 1 особина;
- вівця чотирирога – 5 особин;
- поні шетлендський – 1 особина;
- курка породи брама – 10 особин;
- індичка свійська – 6 особин;
- качка пекінська – 3 особини;
- качка мускусна – 7 особин.

Індик (Meleagris)

Збереженість молодняку у відділі складає 97,06%, що менше показника 2023 року. У цілому за 2024 рік у відділі отримано приплід від 8 видів, 35 особин. Молодняк 1 виду, 1 особину зберегти не вдалося, а саме:

- качка мускусна – 1 особина (померла у віці близько 2-х місяців у зв'язку із травмою, не сумісною із життям).

У 2024 році до відділу не надійшло жодної тварини.

За продуктивний період були зібрані та здані на склад пташині яйця в кількості 1016 шт. (в т.ч. гусячі яйця – 77 шт., качині яйця – 399 шт., курячі яйця – 540 шт.).

Спільно з відділом ветеринарної медицини проводилися планові профілактичні заходи:

- щеплення проти сибірки копитним тваринам;
- туберкулінізація всього поголів'я за винятком кролів;
- вакцинація птахів проти хвороби Ньюкасла;
- щеплення проти міксоматозу та вірусної геморагічної хвороби кролів;
- вітамінізація та дегельмінтизація всього поголів'я.

Надавалася допомога у фіксації при лікуванні хворих тварин відділу.

Протягом звітного періоду з Реєстру Центра ідентифікації тварин виведено тварин 1-го виду, 3 особини: вівця чотирирога.

У Реєстр Центра ідентифікації тварин внесено 5 особин вівці чотирирогої та 1 особину вівці камерунської. На тварин були отримані відповідні вушні бирки з ідентифікаційним номером.

Силами співробітників відділу проведено стрижку 5 особин чотирирогих овець, що дозволило створити їм більш комфортні умови життя в спекотний період року. Стрижку проведено електричною

Кінь вагозов (Equus caballus)

Чотирирогі барани породи Святого Якова (*Ovis aries*)

машинкою, придбаною у 2024 році згідно річного замовлення. Машинка значно прискорила процес стрижки.

Протягом 2024 року багато уваги приділяли роботі з кінями. Проводилась робота з шістьма тваринами, а саме:

- поні Готіка – 15.06.24р.н.
- поні Ділан – 2021р.н.
- поні Ласточка – 2018 р.н.
- поні Голландія – 2018 р.н.
- поні Лада – 2020 р.н.
- поні Талісман – 2019 р.н.

Всі ці тварини поступили у відділ влітку 2023 року (крім Готіки, народженої в

2024 році).

Зі всіма тваринами був налагоджений контакт, вони дають змогу надівати недоуздок та узду (крім Ділана), навчені давати кінцівки, що значно полегшує процес розчищення копит. Поні Ласточка, Лада та Талісман ознайомлені з територією зоопарку, адекватно реагують на різноманітні навколишні збудники (запахи, інші тварини, рухомі механізми – тачки і т.і.), привчені до сідловки, що дає змогу використовувати їх в атракціоні «верхова їзда на поні».

Протягом 2024 року двох кобил привчали одягати збрую (шлею або хомут), працювали з ними на корді. В подальшому плануємо заїздити їх в візок.

Протягом 2024 року тварини добре забезпечувалися основними кормами, а саме: зеленою масою (81,6%), сіном (94,7%), віниками кормовими (97,0%), буряком кормовим (76,8%), морквою (95,4%), але не були добре забезпечені гіллям (48,6%).

Але є ті корми, які тварини відділу не отримували в належній кількості. Це в першу чергу стосується сезонних кормів, таких як дині (46,7%), кавуни (50%). Гамарус взагалі не отримували.

Аналіз умов утримання

У 2024 році як і протягом минулих років, умови утримання тварин відділу суттєво не змінилися, але мінімальні позитивні зміни все ж є.

У цьому році робітниками ремонтно-експлуатаційного відділу замінили частину паркану «Дідової хати» позаду приміщення для утримання камерунських овець, замінили розбите скло у вікнах приміщення стайні та «Дідової хати». Проводився дрібний ремонт металевих та дерев'яних частин годівниць, паркану. Робітниками ФОП Фітісов в вольєрах відділу було спилено сухі гілки дерев та прибрані сухі дерева.

Будівництво і ремонт об'єктів

Протягом 2024 року будівництво не здійснювалося, а лише проводилися ремонтні роботи.

Силами робітників відділу в осінньо-зимовий період проведена заготівля дров для опалення приміщення (за рахунок зібраного на території зоопарку сушняку). З метою створення комфортних умов

Чотирирогий баран породи Святого Якова (*Ovis aries*)